

II.

Předkládací zpráva

Návrh výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace České republiky na rok 2010 s výhledem na léta 2011 a 2012 předkládá Rada pro výzkum a vývoj (dále jen „Rada“) vládě podle § 5, § 5a, § 6 a § 35 odst. 2 písm. k) a l) zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“). Návrh výdajů státního rozpočtu ČR na výzkum, vývoj a inovace na rok 2010 s výhledem na léta 2011 a 2012 (dále jen „SR VaVaI 2010 – 2012“) vychází již ze znění zákona č. 110/2009 Sb., kterým byl novelizován tento zákon a který nabyl platnosti dne 27. dubna 2009 a účinnosti nabude dne 1. července 2009.

Předkládaný materiál mění výdaje na výzkum a vývoj stanovené střednědobým výhledem schváleným na roky 2010 a 2011 usnesením vlády ze dne 22. září 2008 č. 1194 a navrhuje v souladu s „Návrhem střednědobých výdajových rámců na léta 2010 až 2012“ předloženým Ministerstvem financí schváleným usnesením vlády ze dne 8. června 2008 č. 715 (předložený vládě dne 30. dubna 2009) výdaje na výzkum, vývoj a inovace ČR snížené na úroveň roku 2009, tj.:

- pro rok **2010**: celkem **24 841 778 tis. Kč**,
- pro rok **2011**: celkem **24 844 844 tis. Kč** a
- pro rok **2012**: celkem **24 830 804 tis. Kč**.

Rozdíl oproti výši výdajů v r. 2009, tj. 10 974 tis. Kč v r. 2010 a 14 040 v r. 2011, jsou výdaje vyčleněné bodem III.1.c) usnesení vlády ze dne 27. června 2008 č. 793 z výdajů na výzkum a vývoj Ministerstva kultury do ostatních výdajů určených na realizaci Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací, které pro tento účel v letech 2010 a 2011 již nebudou moci být využity a proto je nyní navrženo je použít k původnímu účelu. Toto opatření nepřinese zvýšení nároků na státní rozpočet.

Rada upozorňuje vládu, že zmrazení výdajů na úrovni roku 2009 je v rozporu s Národním programem reforem ČR 2008-2010, jenž byl vládou ČR schválen usnesením č. 1319 ze dne 20. října 2008, se Závěry jarní Evropské rady a dalšími závazky, ke kterým se Česká republika přihlásila. Česká republika na základě předloženého rozpočtu rovněž nebude schopna do roku 2010 splnit Barcelonské cíle, tj. z veřejných prostředků podporovat výzkum a vývoj v objemu 1 % HDP.

Příprava SR VaVaI 2010 – 2012 měla dvě základní etapy.

A. První etapa přípravy SR VaVaI 2010 – 2012 (12. prosince 2008 – 30. dubna 2009)

V první etapě vycházela Rada z celkových výdajů ČR na výzkum, vývoj a inovace schválených ve střednědobém výhledu na roky 2010 a 2011 usnesením vlády ze dne 27. června 2008 č. 793 a z meziročního nárůstu o 8 % na rok 2012 navazujícího na dlouhodobý trend zvyšování výdajů na výzkum a vývoj:

- pro rok 2010: celkem 26 780 944 tis. Kč,

pro rok 2011: celkem 28 923 765 tis. Kč a

pro rok 2012: celkem 31 237 666 tis. Kč.

Tato etapa byla zahájena rozesláním směrnice k přípravě návrhu výdajů VaVaI na rok 2010 všem poskytovatelům dopisem 1. místopředsedkyně Rady č.j. 2193/2008-RVV ze dne 19. prosince 2008 a ukončena dne 30. dubna 2009 rozesláním „Návrhu střednědobých výdajových rámců na léta 2010 až 2012“ Ministerstvem financí, který výdaje snížil na úroveň roku 2009. Rada proto nemohla dodržet závěry z jednání s poskytovateli z března a dubna 2009 o jimi předložených návrzích výdajů vycházející z původně plánovaného 8 % meziročního nárůstu výdajů.

B. Druhá etapa přípravy SR VaVaI 2010 – 2012 (4. května 2009 – červen 2009)

Zmrazení celkových výdajů SR VaVaI na úrovni r. 2009 výrazně prohloubilo problémy, řešené s jednotlivými poskytovateli již v první etapě.

I když celkový objem výdajů SR VaVaI 2010 – 2012 zůstává zachován na úrovni roku 2009, část výdajů na VaVaI bude muset růst, neboť jde o závazky ČR. Důsledkem toho je nutný pokles ostatních výdajů na VaVaI.

Pro meziresortní připomínkové řízení Rada proto navrhla rozdělení výdajů SR VaVaI 2010 - 2012 na dvě části – první „závazky“ v objemu 16,4 mld. Kč (ve srovnání s rokem 2009 rostoucí), které nebyly kráceny a druhou „ostatní výdaje“ v objemu 10,4 mld. Kč, které byly sníženy ve srovnání s rokem 2009 v r. 2010 o 22 % (o 1,95 mld. Kč), v r. 2011 o 22,6 % a v r. 2012 o 21,9 %.

Obecnou připomínkou řady resortů v rámci meziresortního připomínkového řízení bylo, že navržené rozdělení na závazky a ostatní výdaje ponechává mezi závazky i ty výdaje, které ve skutečnosti závazky vlády nebo České republiky nejsou a proto je snížení ostatních výdajů příliš vysoké.

Rada proto navrhuje vládě **za závazky považovat pouze výdaje ve výši 11,4 mld. Kč na r. 2010**, které oproti r. 2009 vzrostly o 1,225 mld. Kč:

1. Institucionální výdaje na kofinancování operačních programů Strukturálních fondů Výzkum a vývoj pro inovace, Vzdělávání pro konkurenceschopnost a Podnikání a inovace (část výzkumu, vývoje a inovací), které vychází ze smluv mezi ČR a EU (2,5 mld. Kč v r. 2010; nárůst 1,15 mld. Kč).
2. Institucionální výdaje na podporu mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji na zajištění poplatků za účast ČR v mezinárodních programech, organizacích apod. (1,1 mld. Kč; nárůst 0,05 mld. Kč v r. 2010).
3. Účelové výdaje na již řešené projekty výzkumu a vývoje (8,8 mld. Kč v r. 2010; nárůst 0,025 mld. Kč).

Ostatní výdaje, které musí být kvůli zmrazení celkových výdajů na VaVaI sníženy (vzhledem k objemu výdajů v r. 2009) a to **o 11,1 % v r. 2010, o 18,3 % v r. 2011 a o 23,0 % v r. 2012**. Jedná se o:

4. Institucionální výdaje na část výzkumných záměrů v podílu stanoveném přechodnými ustanoveními zákona č. 110/2009 Sb.

5. Institucionální výdaje na rozvoj výzkumných organizací (ve střednědobém výhledu rozdělení těchto výdajů mezi rozpočtové kapitoly není podle zákona závazné).
4. Institucionální výdaje na pořádání veřejných soutěží, hodnocení projektů, výzkumných záměrů a ocenění mimořádných výsledků.
5. Institucionální výdaje na činnost AV ČR, GA ČR, TA ČR a Rady (včetně výdajů na hodnocení a ocenění mimořádných výsledků).
6. Účelové výdajů na všechny dosud nezahájené projekty výzkumu a vývoje včetně projektů programů mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji a grantových projektů. U již zahájených programů nebo u programů již schválených vládou, které budou zahájeny v r. 2010 (uvedených v příloze č. 2 návrhu usnesení vlády) byly sníženy poskytovateli navržené účelové výdaje na projekty nově zahajované k zahájení od r. 2010 a dále.
7. Účelové výdaje na specifický vysokoškolský výzkum.

Návrh usnesení vlády v bodech č. **I** a **III.1** zahrnuje standardní (každoroční) návrh na schválení předkládaného návrhu a úkoly pro ministra financí zpracovat schválený návrh do celkového návrhu státního rozpočtu České republiky.

Návrh usnesení vlády v bodu č. **II.1** obsahuje návrh na změnu usnesení vlády ze dne 20. října 2008 č. 1305 (bod č. II) k návrhu změn ve státní správě výzkumu, vývoje a inovací tak, aby:

- a) Český báňský úřad mohl zajistit vlastní výzkum a vývoj podle zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů,
- b) do příloh k usnesení 1305 č. 1a, 1b a 1c byla zahrnuta skutečnost, že v roce 2010, 2011 a 2012 přijetím aktivních výdajových opatření nedojde k meziročním nárůstům platů.

Návrh usnesení vlády v bodu č. **II.2** obsahuje návrh na změnu usnesení vlády bodu III.1.c) ze dne 27. června 2008 č. 793 zdůvodněnou na začátku této předkládací zprávy.

Návrh usnesení vlády v bodech č. **III.2** a **III.3.a)** obsahuje úkol pro předsedu Akademie věd ČR a návazně pro předsedu Rady. Akademie věd ČR jako jediný ze všech poskytovatelů v souladu s § 7 odst. 6 zákona č. 130/2002 Sb. pro rok 2010 využije možnosti přerozdělení institucionálních výdajů podle podrobnějšího hodnocení výsledků ústavů Akademie věd ČR dosažených v letech 2003 – 2007 podle mezinárodně uznávaných metodik. Na rozdíl od ostatních poskytovatelů proto nyní nemůže vláda schválit v části III.E prostředky výzkumným organizacím -ústavům AV ČR, ale jenom jejich celkový objem. Rada přitom podle § 5a odst. 2 písm. b) musí vládě předložit návrh v členění podle výzkumných organizací.

Návrh usnesení vlády v bodu č. **III.3.b)** obsahuje úkol pro předsedu Rady předložit návrh rozpočtu kapitoly 377 Technologická agentura ČR vzhledem k tomu, že její předsednictvo, které je za návrh odpovědné, bude jmenováno až po termínu předložení tohoto návrhu.

Návrh usnesení vlády v bodu č. **IV** obsahuje úkol pro příslušné poskytovatele, aby přehodnotili cíle a celkové výdaje programů podle navržených výdajů a v případě snížení celkových výdajů o více než 20 %, např. tam, kde programy již končí a nebude možné čerpání prostředků po roce 2012 nebo dalších změn podle § 5 odst. 3 zákona, předložili vládě do 30. září 2009 návrh změny programu.

Návrh usnesení vlády v bodu č. V obsahuje úkol pro ministryni školství, mládeže a tělovýchovy stanovit podmínky pro již vládou schválené prodloužení řešení projektů programu Centra základního výzkumu.

Vlastní návrh výdajů státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace České republiky na rok 2010 s výhledem na léta 2011 a 2012 (tabulková část s číselnými údaji) je uveden v části III.A až III.E předkládaného materiálu, jeho odůvodnění je uvedeno v části III.F.

Výsledky připomínkového řízení jsou uvedeny v části IV. předloženého materiálu. V rámci meziresortního připomínkového řízení mohli poskytovatelé s odůvodněním navrhnout změny ve struktuře navržených výdajů s tím, že museli dodržet celkový objem výdajů v jednotlivých letech. Této možnosti využili MŠMT, MV, MK, MO a GA ČR (viz část IV), jejich návrhy byly akceptovány tak, aby se celkové výdaje kapitoly nezměnily.

Po vypořádání připomínkového řízení **je materiál vládě předkládán se zásadním rozporem, a to v části institucionálních výdajů s Akademií věd ČR a Ministerstvem životního prostředí a v části účelových výdajů s Ministerstvem zdravotnictví.** Podrobně jsou připomínky a jejich vypořádání uvedeny v části IV.

U institucionálních výdajů Akademie věd ČR s obsáhlým odůvodněním požaduje jejich zachování na úrovni roku 2009. Jak již bylo uvedeno, vzhledem k rostoucímu objemu výdajů uvedených v části B, bodech 1 až 3 této předkládací zprávy, nemohla Rada těmto připomínkám vyhovět.

Snížení institucionálních výdajů AV ČR je způsobeno dvěma faktory. Přibližně polovina tohoto snížení (560 mil. Kč) je dána plošným snížením výše ostatních výdajů uvedených v části B, bod 4 až 7, tj. o 11 % v r. 2010. Druhá polovina snížení výdajů (470 mil. Kč) odpovídá tomu, že podíl ústavů AV ČR na hodnocených výsledcích činí u excelentních výsledků základního výzkumu cca 37 % a u všech hodnocených výsledků výzkumu a vývoje cca **30 %**. Přitom podíl AV ČR na institucionální podpoře výzkumných záměrů a rozvoje výzkumných organizací činí v r. 2009 cca 45 % a v předkládaném návrhu na rok 2010 i po snížení cca **39 %**. Návrh předsedy Rady, premiéra J. Fischera, aby AV ČR byly zvýšeny výdaje na činnost AV ČR o 250 mil. Kč/r na zajištění těch činností, které byly dosud financovány z výzkumných záměrů a které nemohou být nadále hrazeny z výdajů na rozvoj výzkumných organizací (na úkor zvýšení krácení ostatních výdajů z 11,1 % na 12,9 %), Rada na svém 244. zasedání dne 12. června 2009 po rozsáhlé diskuzi vládě nedoporučila.

To ale neznamená, že ústavům AV ČR a dalším výzkumným organizacím musí nezbytně poklesnout celkové dotace z veřejných prostředků. Snížení institucionálních výdajů je provázeno nárůstem těch výdajů, o které se budou organizace ucházet ve veřejné soutěži. Největší nárůst je u výdajů určených na kofinancování projektů strukturálních fondů EU (v r. 2010 nárůst o 1,2 mld. Kč), kde ČR hradí z výdajů na výzkum, vývoj a inovace 15 % nákladů projektů).

U institucionálních výdajů Ministerstvo životního prostředí požaduje, aby byly zachovány výdaje ve výši 219 mil. Kč v r. 2010 (tj. rozdíl 33 mil. Kč) z návrhu z dubna 2009, tj. před snižováním ostatních výdajů a s meziročním nárůstem celkových výdajů o 8 %. Obdobné připomínky uplatnil ČÚZK. Vzhledem k výše uvedené nutnosti snížení ostatních výdajů všem kapitolám tyto připomínky není možné akceptovat.

U účelových výdajů Ministerstvo zdravotnictví požaduje, aby byly zachovány výdaje na „Resortní program výzkumu a vývoje MZ II“ ve výši 672 mil. Kč (tj. rozdíl 40 mil. Kč) z návrhu z dubna 2009, tj. před snížením ostatních výdajů a s meziročním nárůstem celkových výdajů o 8 %. Vzhledem k výše uvedené nutnosti snížení ostatních výdajů všem kapitolám a vzhledem k tomu, že MZ dlouhodobě nečerpá prostředky určené na výzkum a vývoj a v květnu tohoto roku požádalo o souhlas s jejich použitím na jiné účely (který mu Ministerstvo financí nemohlo poskytnout pro rozpor s rozpočtovými pravidly) navrhuje Rada, aby potřebné prostředky MZ hradilo z těchto nečerpaných výdajů na výzkum a vývoj v objemu cca 250 mil. Kč.

Ministerstvo dopravy uplatnilo v řádném termínu (tj. do 29.5.2009) v rámci meziresortního připomínkového řízení jednu připomínku, která byla akceptována. Při vlastním vypořádání o 18 dnů později MD uplatnilo zásadní připomínku stejného charakteru jako MŽP a MZ, tj. že trvá na výši výdajů před „krácením“. Ze stejných důvodů jako u uvedených resortů tato dodatečně vznesená zásadní připomínka nemohla být akceptována.

V souvislosti se změnou usnesení vlády ze dne 20. října 2008 č. 1305 Ministerstvo dopravy při vlastním vypořádání dále uplatnilo žádost o změnu přílohy č. 1 tohoto usnesení, kterým navrhuje delimitaci pouze o 1 funkční místo, namísto původně schválených 4 delimitovaných míst. Při projednávání vypořádání připomínek bylo vysvětleno, že současně s návrhem na zvýšení počtu funkčních míst je nutné předložit návrh na snížení funkčních míst, protože z hlediska Ministerstva financí musí být návrh vyrovnaný a o případné změně by na návrh příslušného ministra musela rozhodnout vláda.

Rovněž při vlastním vypořádání Ministerstvo životního prostředí uplatnilo návrh na doplnění usnesení vlády, které má umožnit čerpání prostředků na výzkum a vývoj z nespotebovaných výdajů. Zde platí totéž, co u výše uvedeného návrhu MD.

Schválení navržených výdajů na výzkum, vývoj a inovace nepřinese zvýšení nároků na státní rozpočet v roce 2010, 2011 a 2012. Schválení materiálu nebude mít dopad na rovné postavení mužů a žen.